

2. Ce înseamnă, în concepția mea, noțiunea de „școală bună”, ce trebuie să fac pentru a îmbunătăți modelele existente?
3. Unde pot găsi sau simți nevoile pentru o nouă direcție și ce pot face pentru a schimba sau remodela cultura existentă?

„A citi” cultura școlii înseamnă, pentru director, a utiliza următoarele forme: observarea, ascultarea, interpretarea, perceperea, intuiția, adică realizarea propriului audit. Dar, ceea ce trebuie să facă, în mod indiscutabil, la început, este să cunoască istoria școlii, să-i construiască, „arborele genealogic”, ascultând, intervievând, examinând materiale și artefacte, documente, luând cunoștințe de performanțe. El va da o atenție deosebită povestirilor, persoanelor – cheie în promovarea culturii, purtătorilor de bîrfe, „spionilor și contraspionilor” (purtătorilor de informații neformale), oricăror altor surse. Nu se va uita niciodată că trecutul este cheia spre viitor, nu fără a asculta cu atenție năzuințele și visele interlocutorilor.

Bibliografie

1. Bernard, Chester, *The Functions of the Executive*, Mass, Harvard University Press, Cambridge, 1968.
2. Parson, Tolcott, *Cunoaștere și societate-sociologie americană*, Basic Books, New York, 1986.
3. Sashkin, Marshal, *The Vision in Leadership // Training and Development Journal* – 1986, may.
4. Sergiovanni, T. J., *The Principalship*, Trinity University Texas, San Antonio, 2001.

MONITORIZAREA ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE

MACARI Pavel, dr., conf. univ.

Summary

The article is devoted to the question of the monitoring of inclusive education. The author investigate the understanding of the term "inclusive education" and "monitoring of inclusive education";

the experience of implementation of inclusive education in school. Identify problems and suggest ways to address them.

Constituția Republicii Moldova, Codul Educației Republicii Moldova garantează dreptul la educație tuturor copiilor și tinerilor, indiferent de originea socială sau etnică, de sex sau de apartenență religioasă. Școala moldovenească contemporană este orientată spre diversitate, ceea ce, de fapt, înseamnă școală pentru toți și instaurează maximă toleranță în ceea ce privește diferențele fizice, socioculturale, lingvistice și psihologice existente între elevi. În această ordine de idei școala are misiunea de a oferi tuturor posibilitatea de a învăța în funcție de timpul de însușire a materiei de studiu, de capacitățile de învățare, de necesitățile personale și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate. Sistemul de învățământ din Republica Moldova are drept finalitate de bază formarea cetățenilor care împărtășesc valori fundamentale comune [5]. Școala reprezintă un segment aparte al sistemului social, iar schimbările din cadrul ei nu pot avea succes în absența unor schimbări dirijate la nivelul celorlalte segmente [1]. Acest fapt impune gândirea unor structuri care să îmbine, flexibil și eficient, demersurile din toate domeniile, proces care implică formarea unei atitudini pozitive față de incluziune. Această atitudine trebuie să conducă la asigurarea accesului la studii pentru toate categoriile de persoane, după cum, și la crearea condițiilor de viață cotidiană, cât mai apropiate de normele considerate firești pentru o viață obișnuită.

În continuare ne vom referi la o problemă foarte actuală, axată pe promovarea în învățământul modern a unor noi abordări, reunite sub conceptul integrator de educație incluzivă. Dezvoltarea și promovarea tot mai amplă a educației incluzive face ca instituțiile de învățământ să se confrunte tot mai frecvent cu problema înrolării și abordării copiilor cu cerințe educaționale speciale. Este necesar să delimităm clar atribuțiile și responsabilitățile diferitor categorii de specialiști în procesul de incluziune și asistență a copiilor care

necesită suport educațional. Evidențiem, ca funcție didactică nouă, cadrul didactic de sprijin, rolul căruia este unul definitoriu în acordarea asistenței pedagogice de calitate. În scopul susținerii incluziunii copiilor, au fost înființate centre de resurse pentru educația incluzivă în multe instituții școlare.

Comunitatea pedagogică conștientizează faptul că școala tradițională nu mai poate răspunde astăzi necesităților tuturor copiilor. De aceea se depun eforturi sporite pentru a realiza adaptări ale conținuturilor învățării, tehnologiilor și materialelor didactice, mediului de învățare, atitudinilor, demersului educațional, în general. Fiind un domeniu nou dezvoltat, educația incluzivă necesită suporturi metodologice care să vină în sprijinul personalului din învățământul național, atât factorilor de decizie, conducătorilor, cât și specialiștilor care lucrează direct cu copiii. În aceste condiții un rol deosebit capătă funcția managerială de monitorizare a procesului educațional în contextul incluziunii [3].

Pentru a realiza monitorizarea în contextul educației incluzive, propunem o serie de indicatori, care vor constitui baza analizei procesului educațional din perspectiva incluziunii [2]. Indicatorii constituie o agendă bazată pe rezultatele investigațiilor care poate fi utilizată pentru a orienta activitățile de remodelare și dezvoltare. Indicatorii vor cuprinde dimensiunile vieții școlarecum ar fi cultura organizațională, strategia, practica educațională [4].

Dimensiunea ***cultura organizațională*** se referă la măsura în care metodologia educației incluzive este împărtășită de toți actorii procesului educațional. De fapt, crearea culturii organizaționale a școlii trebuie să devină un proces la fel de important ca acela de predare a cunoștințelor, formarea competențelor și dezvoltarea deprinderilor [1]. O astfel de abordare va putea sta apoi la baza unor strategii și a luării unor decizii curente privind practica. Această dimensiune se referă atât la realitatea unei școli, cât și la imaginea transmisă despre aceasta.

Indicatorii de monitorizare pentru dimensiunea *cultura organizațională*:

1. școala este pentru toată comunitatea ;
2. școala dezvoltă pe toate dimensiunile relațiile cu comunitatea locală ;
3. diversitatea elevilor este privită ca o resursă de valoare [1] ;
4. profesorul cunoaște în profunzime particularitățile de vîrstă și de alt gen ale elevilor și valorizează elevii, iar elevii sunt valorizați în mod egal ;
5. părinții sunt tratați în mod egal și valorizați ;
6. cadrele didactice sunt valorizate în mod egal;
7. elevii cunosc algoritmi de rezolvare a problemelor cotidiene;
8. elevii se ajută reciproc;
9. cadrele didactice se sprijină reciproc în rezolvarea problemelor;
10. cadrele didactice au posibilitatea de a se implica în luarea deciziilor ;
11. persoanele se adresează unele altora, în moduri care confirmă valoarea lor individual;
12. cadrele didactice colaborează cu părinții.

Dimensiunea *strategia instituției de învățământ* acceptă paradigma educației incluzive și o plasează în centrul dezvoltării instituționale. Conceptul de educație incluzivă urmează să fie prezent în toate aspectele planificării școlare.

Indicatori de monitorizare cu referire la strategia instituției de învățământ:

1. școala depune eforturi pentru a include toți elevii din comunitatea locală;
2. se atestă programe eficiente de integrare pentru toți elevii ;

3. elevii au dreptul să studieze orice materie și să participe la toate activitățile di școală ;
4. școala acționează eficient și cu promptitudine în problematica reducerii absențelor elevilor;
5. școala dispune de o strategie eficientă pentru diminuarea încercărilor de intimidare și abuz asupra elevilor și între elevi;
6. școala realizează măsuri de adaptare a clădirii la nevoile tuturor persoanelor ;
7. în cadrul strategiei de elaborare a curriculum-ului se ține seama de diversitatea elevilor, diferențele culturale, lingvistice, de sex, realizări și deficiențe ;
8. politicile de formare continuă sprijină cadrele didactice în efortul lor de a face față la diversitatea elevilor ;
9. prin sistemul de evaluare se apreciază adecvat rezultatele tuturor elevilor;
10. politicile de sprijin sunt coordonate global;
11. politicile pentru copiii cu nevoi speciale vizează stimularea participării la activitățile obișnuite din clasă ;
12. politicile care privesc rezolvarea dificultăților comportamentale sunt legate de politicile de sprijin ale activităților de învățare ;
13. în școală, distribuirea resurselor se face în mod deschis și echitabil ;
14. este elaborată o strategie prin care părinții sunt încurajați să devină parteneri în procesul de învățare a copiilor lor ;
15. serviciile de sprijin (cum ar fi, de exemplu, cele asigurate de profesorii de sprijin, psihologi, logopezi, consilieri, personalul medical din școală) asigură creșterea gradului de participare a elevilor în activitățile școlare ;
16. se încurajează implicarea și participarea la managementul școlii a tuturor cadrelor didactice ;

Dimensiunea *practica educațională a școlii* se referă la asigurarea reflectării în activitatea la clasă atât a culturii, cât și a politicilor incluzive ale școlii. Astfel, urmează să se asigure ca planurile de învățământ, curricula și felul în care ele se aplică – în interiorul și în afara clasei – să încurajeze participarea tuturor elevilor. Având în vedere aceste deziderate, indicatorii de incluziune sunt următorii [1]:

1. la planificarea lecțiilor se au în vedere toți elevii ;
2. lecțiile dezvoltă înțelegerea și sentimentul de respect pentru diferențe ;
3. elevii sunt încurajați să-și asume răspunderea pentru propria lor învățare ;
4. explicațiile profesorilor ajută elevii să înțeleagă și să învețe lecția în clasă ;
5. profesorii utilizează o mare varietate de stiluri și strategii didactice;
6. în timpul lecțiilor, elevii sunt încurajați să lucreze în perechi, grupuri;
7. elevii sunt încurajați să vorbească despre modul în care învață în timpul activităților din cadrul lecțiilor;
8. profesorii își adaptează lecțiile în funcție de reacțiile elevilor;
9. personalul din școală reacționează pozitiv la dificultățile întâmpinate de elevi ;
10. elevii înregistrează succese în procesul de învățare;
11. elevii se sprijină reciproc în timpul lecțiilor;
12. profesorii îi ajută pe elevi să-și revizuiască propriul proces de învățare;
13. dificultățile de învățare sunt considerate ca prilejuri de dezvoltare a practicii ;
14. la planificarea activității de pregătire participă toți profesorii din școală ;

15. membrii consiliului de administrație, profesoral se implică în îmbunătățirea activității la clasă.

Formatul indicatorilor este ales în așa fel, încât să fie util în colectarea datelor și, de asemenea, să faciliteze stabilirea priorităților în munca de dezvoltare [3]. Indicatorii descriu situația ideală și vor fi utilizați ca termeni de referință pentru situația din școală [2]. Pedagogii sunt liberi să omită sau să adauge unii indicatori care se referă la problemele lor specifice. În concluzie, educația incluzivă are în vedere îndepărtarea sau diminuarea barierelor de orice tip din calea învățării și participarea în egală măsură a tuturor copiilor, atenție specială acordându-se celor din familii cu grad ridicat de vulnerabilitate sau cu risc de excluziune și marginalizare [5]. Este o abordare strategică, concepută pentru a facilita succesul în învățare pentru toți copiii și la toate nivelurile de educație. Scopul educației incluzive este de a le permite atât cadrelor didactice, familiei, cât și copiilor să se simtă în largul lor atunci, când au de a face cu diversitatea și să o considere, mai degrabă, o provocare decât o problemă, o oportunitate și nu un factor de blocaj.

Bibliografie

1. Ungureanu, D., Educația integrată și școala incluzivă, *Editura de Vest*, Timișoara, 2003.
2. Chicu, V., Cojocaru, V., Galben, S., Ivanova, L., *Educație incluzivă. Ghid metodologic*, Chișinău, 2006.
3. Eftodi, A., *Planul educațional individualizat. Structură-model și ghid de implementare*, Ministerul Educației, Lumos Moldova, Editura Cetatea de Sus, Chișinău, 2012.
4. Hadîrcă, M., Cazacu, T., *Adaptări curriculare și evaluarea progresului școlar în contextul educației incluzive*, Ministerul Educației, Lumos Moldova, Editura Cetatea de Sus, Chișinău, 2012.
5. *Programul de Dezvoltare a Educației Incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011 – 2020*.